

Перша пандемія людства

Чума Юстиніана

Передісторія пандемії

До виникнення першої пандемії у 536 р. сталося настільки значне потьмарення сонячного світла, внаслідок виверження вулкану, що Сонце втратило блиск і було схожим на Місяць, залишаючись без звичного сяйва протягом цілого року.

Чума тоді швидко поширилася, як вважають, у результаті збігу двох основних чинників: посилення військових конфліктів (нескінченні війни обох Римських імперій з варварами) і значної міграції населення. Є свідчення, що окремі спалахи чуми були безпосередньо перед першою пандемією. Так, наприклад, у 530р., після незвично тривалого сонячного затемнення якийсь мор спалахнув у Вірменії й Персії.

Все це свідчить про те, що пандемія виникла й розвивалась на тлі значних змін навколишнього середовища, що, скоріше за все, відбилось на популяційному імунітеті людей.

Місце зародження пандемії

- Початком першої пандемії чуми вважають 541 р., місце появи — Єгипет, місто Пелузіум, або Ефіопія, а може і ще більш південні райони Африки, звідки чума рознеслася по торгових шляхах по всіх країнах Середземномор'я і суміжним їм.

Опис клінічних проявів чуми

- ...що під час правління Юстиніана на людей напала сильна і підступна хвороба і одні були демонічним чином оточені маячними образами і тут же негайно захворювали - як імовірно отримав хворобу імператор і Божим благоволінням був врятований - інші плуталися навколо так близько цих образів і потім захворювали. Якщо ж крім цього починалася незрима гарячка, то ділила їх хворобу на тих, хто божеволів, і тих хто міцно засинав. Одні вмирали у сні від голоду, інші — через безсоння. Інші ж вивергали кров і швидко помирали від цього.

Свідоцтво Прокопія Кесарійського

- *«От чумы не было человеку спасения, где бы он ни жил — ни на острове, ни в пещере, ни на вершине горы... Много домов опустело, и случалось, что многие умершие, за неимением родственников или слуг, лежали по нескольку дней несожжѣнными. В это время мало кого можно было застать за работой. Большинство людей, которых можно было встретить на улице, были те, кто относил трупы. Вся торговля замерла, все ремесленники бросили своё ремесло...»*

Розпал пандемії

У 543 р. чума потрапила до півдня Італії, Сирії й Палестини. Трохи пізніше до Персії, де вразила шаха Хосрова I Анушіравана і його перську армію, що призвело до зупинки бойових дій і миру з Візантією. У Візантійській імперії чума досягла свого піку близько 544 р., коли в Константинополі щодня вмирало до 5000 людей, а в окремі дні смертність досягала й 10 000. У підсумку, загинуло 40 % жителів столиці Візантії. Ймовірно, зараза передавалася не тільки від хворих людей, так як за свідченням того ж Євагрія Схоластика, почесного префекта Антіохії, люди з кораблів, що припливали з заражених територій, були зовні здоровими, але після причалювання їх суден відбувався спалах у порту.

Наслідки пандемії

- А у VIII ст. Павло Диякон написав так про ці події: «Багатолюдні колись села і міста в один день виявилися зануреними у повну безмовність через загальну втечу. Бігли діти, кидаючи непохованих батьків, батьки кидали ще теплими своїх дітей».
- У цій пандемії загинула, мабуть, половина населення Європи (25 % європейців південніше Альп), що дало змогу арабам захопити візантійські провінції на Близькому Сході та в Африці. За приблизними оцінками померло від 20 до 50 млн. людей, хоча окремі автори пишуть про 100 млн. загиблих. Глибокий стагнаційний ефект «чуми Юстиніана» на суспільство порівнюють із ефектом пандемії Чорної смерті.

Тривалість пандемії

Чума тривала з 541 близько 60 років. Частина дослідників збільшує тривалість «Юстиніанової чуми» аж до 600 року. Вони вважають, що було ще три хвилі (580—582, 588—591 і 599—600 рр.). Але окремими спалахами чума тривала у Середземномор'ї до 750 року, регулярно появляючись у кожному поколінні.

Бережіть себе!

Підготувала: Булгакова Вероніка 9-Б